

افغاني ملت پالنه د تاريخ په اوږدو كې

ليکوال: پوهاند فضل ربي پژواک
ژباړن: څېړنپوه دکتور محمد شريف خدران

افغاني ملت پالنه د تاريخ په اوږدو كې

ليکوال: پوهاند فضل ربي پژواک ژباړن: څېړنپوه دکتور محمد شريف خدران

The Afghan Nationalism Over The History

Professor Fazal Rabi Pazhwak
Translated by: Professor Dr. Mohammad Sharif Zadran

2022

ISBN 978-9936-661-41-7

9 789936 661417

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

افغاني ملت پالنه د تاریخ

په اوږدو کې

لیکوال: پوهاند فضل ربي پژواک

ژباړن: څېړنپوه دکتور محمد شریف خُدران

د کتاب ځانگړنې:

د کتاب نوم: افغاني ملت پالنه د تاريخ په اوږدو کې

ليکوال: پوهاند فضل ربي پژواک

ژباړه، سرريزه زياتونې او تعليقات: څېړنپوه دکتور محمد شريف ځدراني

خپرونکی: د افغانستان د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړيکو رياست

د چاپ کال: ۱۴۰۱ ل / ۱۴۴۴ هـ ق

د چاپ ځای: لايښ ستار مطبعه، کابل-افغانستان

ISBN: ۹۷۸-۹۹۳۶-۶۶۱-۴۱-۷

د چاپ ټول حقوق له علومو اکاډمي سره خوندي دي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يادونه

د معاصر افغانستان د بنسټ اېښودونکي، هېواد پالونکي او د افغاني ملت پالنې
مخکښ لوی احمد شاه بابا روح ته يې په درنښت ډالۍ کوم!

په درنښت

(ژباړن)

لیکچر

مخگڻه

سرلیک

۱----- د ژباړن سریزه

۱۷----- د لیکوال سریزه

لومړی څپرکی

۳۵----- ملت

۳۵----- تعریف

۳۶----- د ملت مبدأ او منشأ

۳۷----- د ملت جوړونکي عناصر او اساسي ارکان

۳۷----- دین

۳۸----- نژاد

۴۰----- ژبه

۴۲----- واحد واکمن

۴۲----- جغرافیوي حدود

۴۳----- مشترک وجوهات، مصیبتونه او خوشحالی

۴۴----- نتیجه

دویم څپرکی

۴۷----- په بېلابېلو دورو کې دینونه

۴۹----- په ویدي عصر کې دین

۵۲----- په اوستایي عصر کې دین

۵۵----- بودایي دین

۵۸----- د اسلام دین

دریم خپرکی

- ۶۳----- د افغانستان د ملت برخې
- ۶۴----- پښتانه
- ۸۱----- تاجیکان
- ۸۶----- هزاره گان
- ۹۷----- ازبک او ترکمن
- ۹۹----- قزلباش
- ۱۰۳----- نورستانیان
- ۱۰۷----- اهل هنود
- ۱۱۰----- پایله

خلورم خپرکی

- ۱۱۳----- ژبې
- ۱۱۶----- پښتو ملي ژبه
- ۱۲۰----- دري ملي ژبه
- ۱۲۷----- پایله

پنځم خپرکی

- ۱۳۱----- د ننني افغانستان د نامه تاریخچه
- ۱۳۳----- آریانا
- ۱۴۱----- خراسان
- ۱۴۹----- پایله

شپږم خپرکی

- ۱۵۷----- له اسلام دمخه ملي مبارزې
- ۱۵۷----- د ملي يووالي رامنځ ته کېدل
- ۱۵۷----- د هخامنشیانو په وړاندې ملي مبارزې
- ۱۶۲----- د سکندر یوناني په وړاندې ملي مبارزې

- د موريانو په وړاندې ملي مبارزې ----- ۱۷۰
- د کوشانی امپراتورۍ په عصر کې ملي مبارزې ----- ۱۷۵
- د ساسانيانو په وړاندې ملي مبارزې ----- ۱۸۱
- ملي مبارزې او د يفتليانو راڅرگنديدل ----- ۱۸۴

اووم څپرکی

- د عربو د فتوحاتو په دور کې د افغانانو ملي روحیه ----- ۱۹۱
- د ابومسلم خراساني پاڅون ----- ۱۹۲
- د طاهر فوشنجي راڅرگنديدل ----- ۱۹۳
- صفاري دولت د افغان ملي گرايي ښکاره بېلگه ----- ۱۹۵
- سامانيان او د عربو امپراتورۍ ----- ۱۹۹
- غزنويان او د عربو امپراتورۍ ----- ۲۰۱
- غوريان او د عربو امپراتورۍ ----- ۲۰۳
- د مغولو يرغل ----- ۲۰۵

اتم څپرکی

- د مغولي او صفوي ولکې په وړاندې ملي پاڅون ----- ۲۰۷
- د شېرشاه سوري ملي غورځنگ ----- ۲۰۷
- روښاني غورځنگ ----- ۲۰۹
- د خوشحال خان خټک پاڅون ----- ۲۱۷
- د هوتکيانو او ابداليانو په دور کې ملي غورځنگونه ----- ۲۲۲
- پايله ----- ۲۳۱

نهم څپرکی

- د افغانانو د ملت غوښتنې په وړاندې د انگليس د استعماري سياست له منځه تلل ----- ۲۳۵
- د انگليس د نفوذ تدريجي ولکه ----- ۲۳۵
- د انگرېزانو سره لومړۍ جگړه ----- ۲۴۲
- د انگرېزانو سره دويمه جگړه ----- ۲۶۶
- درېمه جگړه او د بشپړې خپلواکۍ گټل ----- ۲۸۶

۲۸۹----- ماخذونه او مدارک

۲۸۹----- الف- پښتو او دري ماخذونه او مدارک

۲۹۲----- ب- انگرېزي او بهرني ماخذونه او مدارک

۲۹۵----- تعليقات

۳۰۳----- د افغان کلمې تاريخي رېښه

۳۱۵----- افغانستان

۳۲۳----- هزاره

۳۳۵----- د هيون تسنگ هو.سا.له (Ho-Sa-La) او د بطليموس (OzaL,a)

۳۳۹----- ازبک

د اطلاعاتو او عامه اړیکو محترم ریاست ته!

محترماً! د ښاغلي خېرنپوه دوکتور محمد شریف خدران ژباړلی اثر «افغاني ملت پالنه د تاریخ په اوږدو کې» چې د نشراتي کمیسیون د ۱۴۰۱/۶/۳ نېټې د لومړۍ شمېرې پریکړې په اساس د وروستۍ کتنې او ارزونکي نظر له پاره مو را استولی و، په غور او دقت سره وکتل شو، لازمه اصلاح او سمون په کې وشو، په اړه یې خپل ارزونکی نظر په لاندې کرښو کې څرگندوم:

د کتاب لیکوال ښاغلی پوهاند فضل ربی پژواک چې زموږ د هېواد معاصر علمي - فرهنگي وتلی او منلی لیکوال، خېرونکی او علمي - فرهنگي شخصیت دی، خپل اثر یې د یوې علمي - فرهنگي او ملي اړتیا له مخې د ډېرو باوري معلوماتي سرچینو په رڼا کې په خېرنیزه او تحلیلي بڼه لیکلی او ژباړونکي هغه په پوره امانتداری سره ژباړلی دی، په ځینو برخو کې یې چې د لیکوال له نظر سره موافقت نه دی راغلی هغه یې هم هلته په متن کې په لښوونو کې د معترضه برخې او عبارت په ترڅ کې ځواب کړي او په متناسبو توضیحاتو او څرگندونو یې بشپړې کړي. ځینې اضافي اړین توضیحات یې د کتاب په پای کې د تعلیقاتو په توګه په مناسب تفصیل ورزیات کړي او په دې ډول یې له لوستونکو سره د ځینو مفاهمو په بڼه او مناسبه پوهېدنه کې لازمه مرسته کړې ده. دلته د دې اثر د منځپانګې د کتونکي او ژباړلي اثر د ارزونکي په حیث د دې خبرې یادونه ضروري ګڼم چې د کتاب د اووم څپرکي (د عربو د فتوحاتو په دور کې د افغانانو ملي روحيې) په ځینو بحثونو او نورو برخو کې د علومو اکاډمۍ د نوې خېرنیزې کړنلارې له مخې راته ځینې ملاحظې راڅرګندې شوې چې، هغه مې د اطلاعاتو او عامه اړیکو له محترم رئیس عمر جلال او ښاغلي ژباړونکي خېرنپوه دوکتور محمد شریف خدران سره د ګډې کتنې او سلا مشورې په ترڅ کې د ځینو عبارتو په مناسبه بدلون سره حل کړې.

اوس نو د کتاب متن د په نښه شویو ځایونو له لازمی اصلاح او سمون وروسته د چاپ او خپراوي وړ دی. له دې لیکلې نظر سره مل یې د وړستیو اجراتو له پاره دراستوم.

په درنښت

اکاډمسين دوکتور سيد محی الدين
د پښتو څېړنو د بين المللي مرکز مشر